

Oma ympäristö sanoin ja kuvin

Äidinkieli ja kirjallisuus, kuvataide, ympäristöoppi/maantieto

Projektin tavoite Oppilas tutustuu fiktion analysoinnin peruskäsitteisiin ja osaa soveltaa niitä novellin tulkinnassa. Oppilaan kirjallisen ilmaisun taidot vahvistuvat, ja hän osaa kirjoittaessaan kiinnittää huomiota analyysin kannalta tärkeisiin seikkoihin. Oppilas havainnoi ympäristöään uudella tavalla ja huomaa asioita, jotka voisivat toimia lähtökohtana tekstille. Oppilas osaa kuvata oman novellinsa sanomaa myös valokuvan avulla. Koulun ja muun yhteiskunnan välinen yhteistyö syvenee oppilaiden töistä järjestettävän näyttelyn myötä.

Mitä tarvitaan?

- Kari Levolan *Suorin mutka ikinä* -novellikokoelma ja siihen liittyvät kirja-arkkutehtävät **tai** vaihtoehtoisesti opettajan valitsema novellikokoelma
- tietokoneita
- kameroita

Projektin kulku **1. Käsitteet tutuiksi**

Projekti alkaa fiktion analysoinnissa tarvittaviin käsitteisiin tutustumisella. Opettaja voi halutessaan hyödyntää *Suorin mutka ikinä* -novellikokoelmaa ja sen pohjalta laadittua valmista tehtäväkokonaisuutta, jossa tavoitteena on oppia käyttämään kirjallisuuden analysoinnin peruskäsitteitä sekä oppia tekemään perusteltuja tulkintoja tekstistä. (Ks. *Kirjallisuutta QR-koodirasteilla* -kirja-arkku.)

Vaihtoehtoisesti opettaja voi valita jonkin muun novellikokoelman, jonka avulla käydään läpi kaunokirjallisuuden analysoinnin perusasiat. Tällöin työskentelyssä voidaan edetä esimerkiksi seuraavalla tavalla:

- Luokka jaetaan neljän hengen ryhmiin, joissa luetaan yksi novelli. Jokaisella ryhmällä on eri novelli.
- Ryhmä keskustelee novellista opettajan antamien apukysymysten avulla. Kysymykset käsittelevät esimerkiksi novellin aihetta, teemaa, pää- ja sivuhenkilöitä, miljöötä, kertojaa, juonta ja tapahtuma-aikaa. Opettaja harkitsee luokka-asteen ja ryhmätuntemuksensa pohjalta, mitkä käsitteet on olennaista ottaa esiin.
- Jokainen ryhmä esittelee vuorollaan lukemansa novellin muulle luokalle. Lopuksi keskustellaan vielä esiin nousseista kaunokirjallisuuden analysoinnissa tarvittavista käsitteistä ja varmistetaan, että oppilaat ovat ymmärtäneet niiden merkityksen.

2. Novellin suunnitleminen

Oppilaat saavat tehtäväksi suunnitella oman novellin, joka sijoittuu

lähiympäristöön. Ajatusten virittelemiseksi voidaan tehdä esimerkiksi kävelyretki koulun ympäristöön ja opettaja voi samalla ehdottaa mahdollisia tapahtumapaikkoja tai tarinan yksityiskohtia. Oman novellin suunnittelussa käytetään apuna ajatuskarttaa, käsitekarttaa tai listausta. Ideana on, että oppilaat suunnittelevat novelliaan oppimiensa käsitteiden pohjalta, ja ennen kirjoittamista tärkeät linjat on mietitty valmiiksi. Oppilaan tulisi siis osata nimetä esimerkiksi novellinsa miljöö, pää- ja sivuhenkilöt sekä tema. Valmis suunnitelma esitellään parille tai pienelle ryhmälle, joka kommentoi suunnitelmaa. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi niin, että suunnitelmia tai erillisiä papereita kierrätetään ryhmässä ja jokainen saa lisätä kommentteja ja vinkkejä paperiin.

3. Novellin kirjoittaminen

Suunnitelman pohjalta ryhdytään kirjoittamaan novellia tietokoneen tekstinkäsittelyohjelmalla. Kun teksti on noin puolessa välissä, kokoonnutaan pareittain tai pienissä ryhmissä lukemaan tekstit ja annetaan niistä palautetta. Palaute voi koskea esimerkiksi tekstin sujuvuutta, miljöön kuvausta ja henkilöhahmojen kehittelyä. Tärkeää on, että palaute kohdistuu tekstiin eikä sen kirjoittajaan. Novellin kirjoittamista jatketaan palautteen pohjalta eteenpäin, kunnes teksti on lähes valmis. Pareissa tai ryhmissä käydään vielä tekstit läpi ja annetaan vinkkejä viimeistelyyn. Novellit hiotaan palautteen perusteella valmiiksi.

4. Valokuvaus

Tehtävänä on suunnitella ja ottaa valokuva novellin teemaan liittyen. Kuva otetaan ympäristössä, johon novelli sijoittuu. Kuvan asetelussa on vapaat kädet: se voi olla maisemakuva, pieneen yksityiskohtaan keskittyvä otos tai vaikkapa muotokuva, jossa novellin kirjoittaja itse esiintyy novellin henkilön roolissa. Olennaista on, että kuva kertoo jotain tärkeää novellin sanomasta. Kuvat voidaan ottaa oppilaiden omilla kännyköillä tai koululta lainatuilla kameroilla.

5. Näyttely

Oppilaiden novellit ja valokuvat kootaan näyttelyksi, joka laitetaan esille paikalliseen kirjastoon, museoon tai vaikkapa omalle koululle. Näyttelystä tiedotetaan paikallislehdessä ja esimerkiksi oppilaiden laatimin mainoslehtisin. Näyttelyn yhteyteen on mahdollista järjestää esimerkiksi kahvitusta, musiikkiesityksiä ja novellien äänen lukua, jos projektia halutaan laajentaa suurempaan mittakaavaan.

min. Jos käsitteisiin tutustutaan valmiiden tehtävien avulla (ks. kirja-arkku *Kirjallisuutta QR-koodirasteilla*), aikaa kuluu enemmän.

Odotetut oppimistulokset

Oppilas tutustuu kaunokirjallisuuden analyysissä tarvittaviin käsitteisiin ja osaa soveltaa niitä. Lisäksi hän tutustuu novelliin tekstilajina ja osaa laatia oman novellin. Kirjoittamisprosessin aikana oppilas kehittyy palautteen antajana ja vastaanottajana. Omaan lähiympäristöön sijoittuvan novellin kirjoittaminen ja kuvittaminen vahvistaa oppilaan kotiseudun tuntemusta, ja yhteistyötahon kanssa järjestetty näyttely tukee osallisuuden ja toimijuuden tunteen kehittymistä.